

1. Bestuursverslag Theaterfestival Boulevard 2023

De 39^e editie van Theaterfestival Boulevard was zonder twijfel een van de zachtmoedigste edities van de afgelopen jaren. Het deed een beroep op ieders medemenselijkheid. Door verhalen te presenteren die niet of nauwelijks zichtbaar zijn, in onze gemeenschappelijke ruimte. Zo deelde Miet Warlop een kunstwerk geïnspireerd op het verlies van haar broer. En in het intieme werk van Louis Janssen deelden de vier spelers met zorg wat ze normaal niet durven te tonen. Ook het gezamenlijk bouwen aan een speeldorp met hout van omgekapte bomen uit de stad droeg bij aan het bewustzijn om beter zorg te dragen voor de aarde.

In de eerste zes dagen viel het natte weer tegen voor kwetsbare buitenlocatie-producties en de horeca. Ondanks deze uitdagingen zagen we grote betrokkenheid van de verschillende publieken die de voorstellingen trouw bleven bezoeken. En toen het zonnige weer op dag zeven aantrad, werd het voor het grote publiek ook aantrekkelijk om te genieten van de diverse terrassen, barren en restaurants.

Terugkijkend op de editie van 2023, kijken we ook terug op het einde van een vier jaar durende zoektocht naar hoe we aanwezig wilden zijn in de stad. De corona periode en de nieuwbouw van Theater aan de Parade vielen samen en vroegen ons een ander festivalhart te kiezen en tijdelijk te verhuizen. Een andere locatie betekent; een andere relatie met de stad, op een nieuwe manier publiek verleiden en dit op een nieuwe manier met brede podiumkunsten gestalte te geven. Ondertussen vonden ook makers zichzelf opnieuw uit, kreeg de productie-praktijk een nieuwe impuls, en veranderden intern onze gesprekken en samenwerkingen met makers en met de stad. Een leerzame en creatieve periode.

Nu, met 2024 in aantocht, is er veel veranderd. Maar ook oude vertrouwde dingen voelen als nieuw aan. De Parade – anders in uitstraling en indeling, en met een nieuw Theater aan de Parade, verwelkomt ons weer met open armen. Met dat in het vooruitzicht is het goed terugkijken.

Team Boulevard kijkt met trots terug op de aanloop- en uitvoering van het festival in augustus 2023.

's-Hertogenbosch, 25-3-2024

Tessa Smeulers
Directeuren-bestuurders

Dana Kibbelaar

Programma 2023

In de 39e editie van Theaterfestival Boulevard waren verhalen wederom ons anker en hebben we samen met makers licht geworpen op de verrijking van meerdere perspectieven en wat ons bindt in het samenleven. Daarnaast hebben we op meerdere vlakken laten zien dat we voor elkaar willen blijven zorgen. Dit jaar ging, zoals schrijver Teddy Tops stelde, over "radicale empathie".

Radicale empathie

De Italiaanse choreograaf Chiara Bersani neemt in *Sottobosco* (vertaald: kreupelhout) haar eigen lichaam, dat grote fysieke beperkingen kent, tot uitgangspunt voor dans en spel. Op een vloer vol marshmallows zijn haar eigen bewegingen het uitgangspunt en het fysieke vocabulaire voor een choreografie. Mocht je denken dat het gaat over het benadrukken van haar uniciteit? Nee, zowel haar co-danser als ook acht Nederlandse mensen uit de zaal, met wie ze een aantal dagen voorafgaand heeft gewerkt aan het fysieke materiaal, vergezellen haar op de vloer. Met hun rolstoelen, ondersteuningsmiddelen en bewegingen.

De noodzaak van samenkomst is ook de motor achter *A True Story* van Noorse dansmaker Daniel Mariblanca. Daarin spelen familiebanden de hoofdrol, waarbinnen iemand een gendertransitie heeft doorgemaakt. De voorstelling bracht een mooie groep mensen naar 's-Hertogenbosch, die ook voorafgaand aan het festival een betekenisvolle relatie konden leggen met een aantal lokale deelnemers, die ook mee participeerden in de voorstelling.

Fysiek bondgenootschap was er ook in *Desire*. Vlaams theatermaker Louis Janssens deelde het verlangen, en de eenzaamheid van verlangen, met zijn drie medeperformers en de zaal. Een voorstelling als een hunkering, een wensdroom. Karlijn Hamer vroeg haar publiek zich in te leven in de zintuiglijke wereld van een vrouw met autismespectrumstoornis.

Jija Sohn werkte met haar collega- kunstenaars én collega zorgverleners (zij zorgen allemaal naast hun kunstpraktijk ook voor de verlamde Elmer), aan een voorstelling over hoe we voor elkaar zorgen – hoe die relatie door aanraking wordt vormgegeven - als een fysiek bondgenootschap, een choreografie van geven en ontvangen.

Jija Sohn is ook de choreograaf met wie we de afgelopen anderhalf jaar hebben gewerkt binnen het project Performing Gender- Dancing in your Shoes. Het project, dat letterlijk genomen gestoeld is op het idee om eens in de schoenen te gaan staan van iemand anders, kwam op Boulevard 2023 tot een grote feestelijke en indringende afsluiting. We presenteerden met trots de voorstelling *But First, We are Going to Eat*, met en door de leden van Indische en Molukse gemeenschap in 's-Hertogenbosch en omgeving. Maar we ontvingen daarnaast ook alle partners, gemeenschappen, kunstenaars van de acht Europese partners uit negen Europese landen, de British Council en de Universiteit van Bologna.

Gedurende twee- en-halve dag presenteerden we uitkomsten, wisselden we ervaringen uit en doken we in de opbrengsten van dit zeer leerzame traject.

Geliefde ovaties

Naast bewezen succes van Ultima Vez, Berlin en Miet Warlop, was Boulevard 2023 zeker het jaar van de nieuwe beloftes, makers aan wie Boulevard publieken al direct verknocht raakten. Naast Louis Janssens was dat ook choreograaf Faizah Grootens, met haar genereuze Corpus Criolla, inclusief nagesprek debuterend in de grote zaal van de Verkadefabriek. Julian Hetzel kreeg staande ovaties voor SPAfrica. Dat is fijn, want we zijn van plan meerjarig samen te werken met deze kunstenaars. Tot onze grote vreugde kunnen we komende jaren weer uitpakken met grote locatieprojecten. Afgelopen editie genoot ons bezoek met grote teuglen van The Weight of Water, coproductie van Bosch Parade en Panama Pictures, op het Engelermeer. Dat was prettig, omdat we tweemaal vanwege onvoorspelbare buien moesten annuleren bij aanvangstijd. Men kwam – zo bleek - het graag een keertje inhalen.

Ook Miet Warlop's One Song in de sporthal Maaspoort bleek een succes. Het sportieve concert – met o.a. een violist op de turnbalk en een zanger op de lopende band – pakte prachtig uit in deze hal, die ook dienst kon doen als alternatief voor een ontbrekende grote zaal.

Naast deze twee grote locaties, waren we te vinden op nieuwe plekken in de binnenstad. Denk aan ODE van Schippers&VanGucht, in de Militaire Rijbaan, tussen het Zuiderpark en de Parade in. Achter de Parade betrokken we ook de gerenoveerde Circuskapel. Nieuw was daarnaast als locatie, de tuin van de Sint-Janskathedraal voor Katja Heitmann's Reliquiem. Daarin nodigde Katja je uit fysiek in het lichaam van anderen te verplaatsen door nauwkeurig hun poses over te nemen.

Binnenstad met een groeiend Paradeplein

Ook op de Parade waren we aanwezig. En luid ook. Elke dag verzamelde stadscomponist Bart van Dongen zijn muzikanten om gedurende elf dagen een compositie in te studeren. In de tent van Sint Joost School of Art & Design (Avans Hogeschool) & de Koningstheaterakademie werkten de jongste generatie kunstenaars aan het vinden van hun publiek – met succes! Van kleinkunst tot muziek, van installaties tot stand up, de plek bood een plek voor creatieve uitwisseling van alle makers en trok de aandacht van ons reguliere publiek, maar was ook de ontmoetingsplek voor een veel jongere groep stadbewoners.

In het naburige grote BLVRD Theater ontvingen we wederom grote aantallen publiek voor het bewezen succes van onder andere Maria Maria Maria (Veenfabriek) en de songs van Helge Slikker van Matzer Theaterproducties. Opvallend was ook de diverse jeugdprogrammering in diezelfde tent, met een grote Vlaamse focus. Doe de groeten aan de ganzen van Freek Vielen/De Nwe tijd was slechts één van de hoogtepunten – al vormde de grootte van de nieuwe tent ook een uitdaging bij

kleinschaliger werk voor de jeugd. Bij de bands in de avond verraste rapper Elmer, die we al in vorige edities in onze tentjes programmeerden.

Talentontwikkeling

Op een andere plek in de stad, presenteerde de studenten van Fontys Hogescholen voor de Kunsten hun afstudeerwerk. Tussen de afstuderende talenten traden ook de tieners van Lieve burens – een Vlaams – Nederlandse samenwerking – op. Een uitwisseling van jonge kunstbeoefenaars, afstudeerders en jonge makers die we volgend jaar nog meer willen optillen en faciliteren in ons hernieuwde Josephkwartier. Een nieuwe samenwerking in 2023 was met Avans Hogeschool | St Joost & de Koningstheaterakademie. Club Felix

Het Zuiderpark bruiste zoals we dat alleen durfden te hopen. We ontwikkelden daarnaast de tentjes, met als grote verrassingen het werk van Cheroney Pelupessy en Thomas, Sacha en Jos en als inmiddels graag geziene bespelers Donna Chittick en Gavin-Viano. Ook een uitgebreid workshopprogramma met Stadshout voor kinderen vanaf zes jaar. Met installaties van onder meer PLAN-maker Anna Verkouteren Jansen en Simon Bus' gedante zelfportretten werd het een levendig en sprankelend geheel.

Lijn73

In 2020 investeerde Theaterfestival Boulevard de covid-19 steunmiddelen van de Rijksoverheid voornamelijk in (kleine) maakprocessen met makers die een vraag hadden aan de stad en hun proces in nauw contact met mensen uit de stad en onze organisatie wilden vormgeven. Deze projecten noemden we Lijn73, omdat die net zo fijnmazig als het ov-netwerk van de stad in alle postcodegebieden landden en op voor ons nieuwe plekken bijzondere ontmoetingen en andersoortige betrokkenheid en samenwerking genereerde. De manier van werken, die we tijdens de Lijn73 samenwerkingen ontwikkelden, was weliswaar uit nood geboren, maar vloeide ook logisch voort uit onze ambities. En onze bestaande duurzame relaties met makers en constante dialoog met de stad. We hebben deze werkwijze stevig omarmd en een naam gegeven; human specific approach. Een manier van werken waarin de menselijke relaties centraal staan. Het is een non-hiërarchische en wederkerige manier van werken tussen makers, bewoners en festivalorganisatie. In 2021 ontwikkelden wij deze manier van werken verder in nieuwe én vanuit 2020 doorlopende trajecten en tijdens de editie 2022, waarin we met zowel nieuwe als eerder betrokken makers samenwerken, zagen we dat de Lijn73 methode ook buiten de trajecten steeds meer impact heeft in de werkprocessen. Dit zette zich door in de samenwerkingen in 2023. We gingen ook een aantal nieuwe samenwerkingen aan. Onder andere Daniel Mariblanca, Chiara Bersani, Bart van Dongen, Stadshout, Minoux en Guilherme Miotto/ Corpo Máquina Society werkte samen met Boulevard aan empowerment en culturele uitwisseling tussen deelnemers en professionals.

Fomo Fatale

In 2021 werden de eerste plannen gemaakt voor Fomo Fatale, een clubnight waarin er een brug geslagen wordt tussen de nachtcultuur en Boulevard. Deze zou toen voornamelijk plaatsvinden in de context van de Permanent Destruction-trilogie van Naomi Velissariou, maar door de coronamaatregelen is deze programmaliijn niet door kunnen gaan. In 2022 zijn er wel twee Fomo-avonden doorgegaan, als een zelfstandig programma en dus niet in de context van een specifieke voorstelling. Ondanks de gebruikelijke 'eerste keer' aandachtspunten, was het een goede start van een nieuwe programmaliijn binnen Boulevard.

Deze lijn hebben we dan ook doorgezet in 2023 met twee Fomo Fatale avonden, die plaatsvonden in Bossche Brouwers aan de Vaart. Voor beide avonden had programmamaker Meis Suker een gevarieerd programma samengesteld met verschillende (lokale) dj's, die experimenteerden met veelzijdige muziekgenres. Daarnaast was er een expositie te zien van werken van zeven beeldend kunstenaars.

Zoals ook vorig jaar al bleek, vraagt het neerzetten van dit programma vanuit het oogpunt van marketing en communicatie en het bereiken van (nieuwe) publieksgroepen een grote investering en een aparte strategie. Daarom is er naar aanleiding van vorig jaar besloten om hier extra expertise en mankracht voor in te zetten; Ivo Dierx, die tevens het muziekprogramma heeft geprogrammeerd, heeft hierin de marketingafdeling ondersteund. Dit werkte goed, en heeft er dan ook mede toe geleid dat beide FOMO-avonden volledig waren uitverkocht. Er kan worden teruggekeken op twee succesvolle avonden.

Met het oog op 2024 zien we kansen Fomo Fatale nog sterker te verbinden aan de aard van het festival, transdisciplinair programmeren. We kiezen voor nieuwe samenwerkingen in performance art en beeldende kunst.

Terugkijkend op de programmering

Boulevard gaat verder dan louter het analyseren van de artistieke prestaties op het podium en welke cijfers we daaraan kunnen verbinden. Het draait om de reactie van het publiek en de impact die de voorstellingen hebben op deze publieken. Het is voor ons van groot belang om te kijken naar hoe de voorstellingen – en het festival in algemene zin - ervaren wordt door de bezoekers en welke reacties het oproept. Kunst kan dienen als een spiegel voor de maatschappij, waarbij het impliciet of expliciet gevestigde structuren in de samenleving bevestigt of juist ondermijnt. Het kan vreugde en plezier brengen. Boulevard tracht dit alles te kunnen bereiken met een diverse programmering vergezeld door gastvrije voorzieningen zoals horeca. Publieksreacties zijn positief, blijkt uit de publieksonderzoeken, zowel over de programmering als de sfeer van het festival.

De doorgemaakte ontwikkelingen op het gebied van publieksverbinding hebben een positieve invloed gehad op de artistieke gesprekken tussen programmeurs en makers. De vraag om voorstellingen toegankelijker te maken middels tolken, audiodescriptie en prikkelverzachting wordt goed ontvangen. Steeds meer makers omarmen deze werkwijze en integreren deze kennis in hun werkproces.

Internationale samenwerkingen

APAP is het langstlopende Europese creatieve samenwerkingsverband, van elf partners in evenveel landen en met als doel het coproduceren van een nieuwe generatie internationale performancekunstenaars. Het samenwerkingsverband richt zich op duurzaamheid, fair practice en inclusie. De ondertitel **Feminist Futures** legt de focus op zogenaamd 'kruispuntdenken' en toegepast feminisme. Uitgangspunt hierbij is dat vele vormen van achterstand, onderdrukking en discriminatie inherent met elkaar verbonden zijn en daarom samen moeten worden aangepakt. In 2023 presenteerden wij in de context van APAP het werk van Chiara Bersani (ITA), het gezelschap burens (BE), Noemie Lakmaier (ENG) de door Boulevard aan het netwerk toegevoegde maker Selma Selman (NL). Naast de werken van de aan APAP verbonden makers, organiseerden we een feminist school, werksessies, workshops en gesprekken die een link leggen naar de emancipatoire kracht van feminisme. Boulevard wist een breed publiek te verbinden aan deze makers en de Feminist School.

De samenwerkingspartners in **APAP - Feminist Futures** zijn naast Boulevard: *Tanzfabrik Berlin [DE]*, *Maison de la Culture d'Amiens [FR]*, *BIT Teatergarasjen Bergen [NOR]*, *Kunstencentrum BUDA [BE]*, *Centrale Fies [IT]*, *Reykjavik Dance Festival [ICE]*, *Teatro Nacional D. Maria II [PT]*, *SZENE Salzburg [AT]*, *The Performing Arts Institute in Warsaw [PL]*, *STATION – Service for contemporary Dance [RS]*.

Performing Gender 3: Dancing in your Shoes (2020-2023) was een samenwerkingsverband tussen acht landen, gericht op het maakproces van een lokale gemeenschap met een kunstenaar. Er werd ingezet op de ontwikkeling van een specifieke methodiek, startend vanuit een eigen gemeenschap die onder-gerepresenteerd is in de (lokale) democratie. Boulevard richtte zich tijdens het project op de Molukse en Indische gemeenschap in 's-Hertogenbosch. In de activiteiten werd onder leiding van choreograaf Jija Sohn dans verbonden met de wortels in voormalig Nederlands- Indië en de Molukken. Dit resulteerde in de voorstelling *But First We are Going to Eat* die tijdens festivaleditie 2023 werd getoond. De intensieve samenwerking met de groep heeft ons – maar naar eigen zeggen ook de groep zelf - veel geleerd. Om deze reden en op basis van de waarden die we hebben verworven, willen wij de werking met deze groep ook de komende jaren continueren. Daarvoor zoeken we naar de gepaste vorm, in samenspraak met de groep.

Tijdens Boulevard 2023 organiseerden we het Closing Lab van *Dancing in your Shoes*. Een lab waarbinnen we de elf organisaties uit acht landen ontvingen, die allen de uitkomsten van het productieproces presenteerden. De inhoud van het Closing Lab en de opgehaalde verworvenheden maakten inzichtelijk dat een verandering in onze toekomstige werkwijze noodzakelijk is.

Het presenteren van werk waarin mensen deelnemen die geen professionele spelers zijn, vraagt om begeleiding die het proces op menselijk niveau kan begeleiden. Het huidige team aan productieleiders is niet voldoende ingericht op deze begeleiding. We hebben geleerd dat er specialistische zorg nodig is of dat er in die gevallen extra training nodig is om de juiste begeleiding te bieden.

De samenwerkingspartners in **Performing Gender - Dancing in your shoes** waren naast Boulevard: *Alma Mater University of Bologna (IT), British Council (VK), City of Women (SI), DansBrabant (NL), Gender Bender Festival / Il Cassero LGBTI Centre (IT), Klap Maison de la Danse (FR), Norrlandsoperan (ZW), Paso a 2 (SP), Yorkshire Dance (VK).*

Publieksverbinding

In 2023 hebben we het domein Publieksverbinding kunnen bestendigen binnen onze organisatie met een gemeentelijke subsidie binnen de regeling Transitie en Vernieuwing. Hierdoor konden we nog beter bouwen aan relaties met verschillende publieken, met daarbinnen grote aandacht voor toegankelijkheid en inclusie. De wens om publieksverbinding in te bedden in de organisatie, daarmee ook alle aanwezige afdelingen te raken, en er een onderbouwde werkwijze van te maken is door de toegekende gemeentelijke subsidie werkelijkheid geworden.

Om dit onderdeel van de organisatie de positie te geven die het verdient, hebben we onder andere de volgende acties ondernomen:

- Er is een projectleider publieksverbinding aangesteld, die aan tafel zit bij de verschillende afdelingen en daar ruimte creëert voor zaken die nodig zijn, behoeften van verschillende speciale doelgroepen en makers vertaalt en op maatschappelijke urgenties wijst.
- Publieksverbinding is onderdeel van de festivalbegroting gemaakt, zowel los als op de begrotingen van andere afdelingen.
- In gesprekken met makers en deelnemers wordt publieksverbinding als wezenlijk onderdeel van het artistieke praktijk/product geagendeerd en gestimuleerd.
- Om het werken aan publieksverbinding te onderbouwen met resultaten zijn er kleinschalig een aantal kwalitatieve onderzoeken uitgevoerd. De volgende stap is onderzoek naar verduurzaming en verdienmodellen.

Marketing en Communicatie

De 39e editie trok 90.000 bezoekers en in totaal werden 40.000 bezoeken aan betaalde en gratis voorstellingen geregistreerd. Het publiek waardeerde zowel het festival als de voorstellingen met een dikke 8. Marketing & Communicatie staat niet op zichzelf maar is met de hele organisatie verweven. Een ontwikkeling die al in gang was gezet en in 2023 verder is geïntensiveerd. Al in een zeer vroeg stadium overleggen de marcom-medewerkers met de andere teams bijvoorbeeld over de economische impact van Boulevard. Ook de Kennis over de verschillende doelgroepen en de

voorwaarden voor een breed toegankelijk festival worden gedeeld. Specifiek met de afdeling Publieksverbinding wordt ingezet op de verschillende doelgroepen en relaties met (belangen)organisaties die onze communicatie over toegankelijkheid laten doorstromen naar de juiste publieken.

Een belangrijk nieuwe stap die we hebben genomen, is de verschillende fases van de customer journey doorlichten. Dit is een proces waar we nog middenin zitten maar wat al wel z'n vruchten afwerpt. Zo bleek uit gesprekken met ons bezoekerspanel dat kaartkopers het vaak moeilijk vinden om te kiezen uit de vele voorstellingen en concerten die we bieden. Ze hebben meer toegankelijke informatie nodig. Op basis daarvan is besloten om bijvoorbeeld op twee verschillende momenten met (delen van) de kaartverkoop te starten en verschillende tijdschriften met achtergrondinformatie uit te brengen in plaats van een dik programmaboek. Ook hebben we keuzefilters geïmplementeerd in de magazines en op de website.

We kiezen voor datagedreven marketing als de basis van ons beleid door gebruik te maken van het Culturele Doelgroepenmodel. Uit die analyse kwamen onder andere de volgende gegevens naar voren:

- Boulevard heeft een behoorlijk stabiel kernpubliek (komt 4+ keer naar het festival in de afgelopen 5 jaar, ook ten tijde van covid-19). Zij zorgen voor 13% van de kaartverkoop
- De groep reguliere bezoekers (2-3 festivals in de afgelopen 5 jaar) is in 2022 gegroeid. Van 26% in 2021 naar 36% in 2022 (ter vergelijking: in 2019 was dat 42%)
- Zoals gebruikelijk in de podiumkunsten bestaat het grootste deel van de kaartkopers uit passanten (1 festival in de afgelopen 3 jaar). Zij waren in 2022 goed voor 51% van de omzet.
- Van alle kaartkopers koopt 16% langer dan een maand voor de start van het festival (vooral kernpubliek), 20% koopt korter dan een maand maar langer dan een week voor het festival (vooral kern- en regulier publiek) en 29% koopt korter dan een week maar langer een dag. Op de dag zelf koopt 35% van de kaartverkopers hun kaart.
- De meeste van onze kaartkopers komen uit 's-Hertogenbosch (43%). In totaal komt 70% van onze bezoekers uit Noord-Brabant.

Uit het bezoekersonderzoek van Hendrik Beerda (in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam) blijkt dat vanuit economisch oogpunt de aanwezigheid van Boulevard in de regio een aanzienlijke impact heeft. Zo gaf de gemiddelde kaartkoper tijdens festivaleditie 2023, 268 euro uit. Dit is beduidend meer dan de gemiddelde Nederlandse festivalbezoeker in 2023 besteedde, namelijk 42% meer. Het onderzoek laat ook zien dat de bezoeker van Theaterfestival Boulevard meer uitgeeft dan de gemiddelde Nederlandse festivalbezoeker aan overnachten, drinken, eten, winkelen (parkeerkosten).

Duurzaamheid in beweging

Duurzaamheid is een groot aandachtspunt bij Theaterfestival Boulevard. We bestrijden voedselverspilling, werken met groene energie, beperken transportbewegingen en investeren in duurzame relaties met makers en partners.

Het duurzaamheidskeurmerk Green Key is het internationale keurmerk voor organisaties in de toerisme- en recreatiebranche die serieus en controleerbaar bezig zijn met duurzaamheid. Boulevard kan vol trots zeggen dat in 2023 niveau GOUD is behaald.

Organisatie

De personele bezetting van Theaterfestival Boulevard is gegroeid van tien naar elf medewerkers. Naast de vaste organisatie wordt het festival georganiseerd en gedragen door 36 freelance collega's, in uiteenlopende vakgebieden zoals programmeren, toegankelijkheid, productie, schrijven, vormgeving, hospitality en video/ fotografie. In het afgelopen jaar is extra capaciteit ingezet om de publieksverbindende activiteiten met de juiste zorg en aandacht te borgen in de organisatie. Een deel van de freelancers werkt het jaar rond mee aan de ontwikkeling van het festival; anderen werken alleen in de uitvoering. Samen vormen we een team waarbinnen verschillende generaties en kwaliteiten geborgd zijn.

Boulevard hanteert de **Fair Practice Code**, zowel binnen de organisatie als in festivalverband. In het kader van Fair Pay werken we in lijn met de CAO Nederlandse Podia voor alle medewerkers. De vaste kern is de afgelopen periode uitgebreid met medewerkers bij het team Marketing & Communicatie, Financiële Administratie en Publieksverbinding. Met zelfstandigen wordt afhankelijk van de opdracht en duur van de opdracht een arbeids- dan wel opdrachtovereenkomst afgesloten. Het honorarium van zelfstandigen wordt berekend op basis van de inschaling in de CAO met een ZZP-opslag van 50%. Voor flexibel inzetbare zelfstandigen voor korte duur, met minder zekerheid op herhaling en/of verlenging, berekenen wij een flexicurity toeslag.

Tijdens het festival zijn er jaarlijks zo'n 230 vrijwilligers actief, een groep mensen van onschatbare waarde. Het ambassadeurschap is waardevol, net als de enthousiaste inzet en het eigenaarschap wat zij voelen. De organisatie mocht naast 11 medewerkers, 36 freelancers en 230 vrijwilligers rekenen op de tomeloze en inhoudelijke bijdragen van 750 artiesten, 150 bouwers en technici en 80 horecamedewerkers.

Bij Theaterfestival Boulevard staan wij voor een bedrijfscultuur waarbinnen iedereen plezierig en veilig kan werken en waarbinnen misstanden of grensoverschrijdend gedrag niet getolereerd worden. Wij bieden een meldprocedure voor geval er een onveilige situatie is ontstaan die niet per direct intern te bespreken is. Integriteitkwesities en vormen van ongewenst gedrag kunnen worden gemeld bij directeuren-bestuurders of op informele wijze en vertrouwelijk worden besproken met onze

vertrouwenspersoon. Vrijwilligers melden zich bij het vermoeden van een misstand of ongewenste omgangsvormen bij programmeur en dramaturg Nina Aalders.

De vertrouwenspersoon ervoer gedurende festivaleditie 2023 naar eigen zeggen een betrekkelijke rust. De gesprekken die werden gevoerd, concentreerden zich voornamelijk op jonge collega's in leidinggevende functies die zich geïntimideerd hebben gevoeld door oudere vrijwilligers. Om hieruit lessen te trekken voor de toekomst worden voor minder ervaren leidinggevendenden weerbaarheidstrainingen georganiseerd. Daarnaast is het advies om voor aanvang van het festival met vrijwilligers nog nadrukkelijker te communiceren over rechten, plichten, omgangsnormen en wederzijdse verwachtingen.

Wet normering topinkomens

De organisatie betaalt geen vergoedingen die boven de WNT-normen uitkomen. De Toezichthouders verrichten hun taken en werkzaamheden onbezoldigd.

Omdat de directeur-bestuurders een dienstverband hebben bij Stichting Bosse Nova verwijzen wij voor de WNT-verantwoording 2023 naar de jaarrekening 2023 van Stichting Bosse Nova.

Code Diversiteit en Inclusie

We willen dat iedereen zich welkom en gezien voelt bij Theaterfestival Boulevard. Verschillende kwaliteiten, talenten, meningen en perspectieven van medewerkers en vrijwilligers dragen hieraan bij. Er wordt actief ruimte gemaakt voor dialoog en ontwikkeling om bewustwording in brede zin te stimuleren. Tessa Boerman (onafhankelijk documentairemaker, programmeur en cultureel adviseur met een specialisatie in vertegenwoordiging, diversiteit en inclusie) heeft een training voor ons ontwikkeld over omgangsvormen, machtsverhoudingen, diversiteit en inclusie. Met als doel bewustwording en het bevorderen van een intern gesprek.

Concreet hebben we de volgende praktische zaken uitgevoerd in 2023:

- Meer (betaalde) experts en ervaringsdeskundigen ingehuurd voor advies over brede toegankelijkheid van het festival en binnen maakprocessen van makers en Gezelschappen
- In samenwerking met MarCom is onze digitale toegankelijkheid verder ontwikkeld in heldere signing en gastvrije communicatie (inclusieve en begrijpelijke taal / braille – ondertiteling / beeldtaal) • Invloed uitgeoefend bij de diverse festivalhoreca als het gaat om muziekkeuze en aanbod in diëten Meer dan ooit een adviesrol gespeeld in gesprekken met makers die de wens hadden om met toegankelijkheid of bepaalde doelgroepen aan de slag te gaan voor hun voorstelling.
- Innovatie gaat volgens Boulevard niet via vaste beleidslijnen, maar hands on, vanuit mogelijkheden en inspiratie. Inspiratie komt niet alleen van wat goed gaat, maar ook van mislukkingen en drempels die (nog) niet geslecht zijn. De mogelijkheden zijn er niet in

overvloed, want het vraagt veel qua middelen en inzet van mensen. Samen met onze adviseurs en ervaringsdeskundigen hebben we dit jaar verder gebouwd aan een toegankelijk en inclusief festival waarbij zoveel mogelijk fysieke, mentale en sociale barrières zijn zoveel mogelijk geslecht.

- drempelloze toegangen (zoveel mogelijk)
- voorstellingen met gebaren- en schrijfolken en Audiodescriptie
- bezoekersprogramma's voor mensen met een cognitieve of geestelijke beperking
- representatie op het podium
- gastvrij programma voor nieuwkomers
- gratis programma voor mensen met een kleine beurs en deel van de gastvrije ontvangst van bepaalde groepen is gefinancierd door 'Geef een Toegif' waarbij bezoekers worden opgeroepen een kaartje te betalen voor mensen uit de omgeving die het niet zelf kunnen betalen. Een recordaantal mensen doneerde een ticket. Nieuw was een klein aanbod aan relaxed performances (waarbij we in het bijzonder iedereen welkom heten die zich moeilijk in de standaard theaterconventies kunnen vinden, zoals mensen met leer- of bewegingsstoornissen, autisme, neurologische condities) en prikkelarme voorstellingen (en ontvangst). We leerden dat er steeds meer mensen met prikkelgevoeligheid en ASS onder onze bezoekers zitten, en dat we niet goed geutiliseerd zijn met kennis en faciliteiten. Daarom gaan we in 2024 met stichting Onbeperkt Genieten in zee.

Code Cultural Governance

De Raad van Toezicht bestond afgelopen jaar uit zes toezichthouders, verschillende perspectieven en expertises waren hiermee geborgd. Toezichthouders van Theaterfestival Boulevard en Bosse Nova waren: Heleen Herbert (voorzitter), Ricardo Burgzorg, Rick Evers, Paulo Martina, Jeroen Mathot en Marieke Tetteroo. Toezichthouders ontvingen geen beloning voor hun werkzaamheden, maar hadden wel het recht op een vergoeding van de door hen in de uitoefening van hun functie gemaakte kosten. De Raad toetste of directeur-bestuurders bij de uitoefening van de taken een zorgvuldige afweging hebben gemaakt tussen de artistieke en zakelijke belangen van de Stichting. Er vond een informatieve ontmoeting plaats tussen de toezichthouders en de medewerkers van de Stichting. De Raad van Toezicht evalueerde haar eigen functioneren en voerde zij met beide directeur-bestuurders (apart en gezamenlijk) een functioneringsgesprek.

Financiën

De zomerfestivals van 2023 werden geplaagd door regen en storm. Boulevard heeft door de hoeveelheid regen en wind voorstellingen moeten afgelasten. Ondanks deze weersomstandigheden liet een trouwe club bezoekers zich zien, in goede getale, onder een paraplu, schuilend in de theatertenten of in een van de restaurants in het festivalhart. Halverwege de festivalreeks kwam de zon door en zagen wij het festivalhart in het Zuiderpark drukker dan ooit.

Ook dit jaar kozen we voor een open en toegankelijk festivalhart in het Zuiderpark, met veel aandacht voor mens en natuur. We hebben veel aanpassingen gedaan op de toegankelijkheid van het terrein, er zijn minder transportbewegingen gemaakt, de bijeenkomsten voor omwonenden van het park leverden enkel positieve geluiden op en de natuurlijke omgeving speelde weer een glansrijke hoofdrol.

Inmiddels is er een besluit genomen over de toekomstige aanwezigheid van Boulevard. We kiezen ervoor terug te keren naar de binnenstad, met als festivalhart de Parade. Daarbij betrekken we de aantrekkelijke locaties die het plein omringen. De keuze is voortgekomen uit de wens en noodzaak minder infrastructurele kosten te maken, en juist te investeren in de inhoudelijke ontwikkeling van het festival.

De gemeente 's-Hertogenbosch heeft zich de afgelopen jaren betrokken opgesteld ten opzichte van de implicaties die de verhuizing van het festivalhart naar het Zuiderpark met zich meebracht. Daarbij heeft ze de organisatie ondersteund met toekenningen van subsidieregelingen die bijdragen om de negatieve gevolgen van covid-19 op te vangen. Naast de meerjarige financiële steun van gemeente 's-Hertogenbosch hebben wij in 2023 aanspraak kunnen maken op twee projectsubsidiereregelingen; Stimulering Transitie en Vernieuwing en Schadecompensatie en Herstelregeling. Met de honorering van deze aanvragen ondersteunt de gemeente het borgen van de toekomstbestendigheid van de organisatie.

De kostenstijgingen van de afgelopen jaren zien we terug in een toename van de lasten, vooral binnen de personele – en infrastructurele posten. In de jaarrekening zullen de verschillen tussen de begroting en de realisatie op het gebied van kosten en inkomsten nader inzichtelijk worden gemaakt.

De staat van baten en lasten laat in 2023 een positief exploitatieresultaat zien van € 42.163. Dit bedrag zal worden toegevoegd aan de Algemene Reserve als onderdeel van het Eigen Vermogen. Het Eigen Vermogen stijgt daarmee van € 99.462 per 31-12-2022 naar € 141.625 per 31-12-2023.

	definitieve begroting	realisatie jaarrekening	verschillen
Publieksinkomsten	350.000	359.361	9.361
Sponsorinkomsten	133.250	144.916	11.666
Vergoedingen uit samenwerking	10.000	9.955	-45
Opbrengsten horeca	363.000	384.313	21.313
Opbrengsten programmaverkoop en merchandise	5.000	192	-4.808
Andere overige inkomsten	94.877	94.578	-299
<i>Totaal overige inkomsten</i>	<i>472.877</i>	<i>489.038</i>	<i>16.161</i>
<i>Totaal directe opbrengsten</i>	<i>956.127</i>	<i>993.315</i>	<i>37.188</i>
Bijdragen particulieren incl. vrienden	25.000	43.982	18.982
Bijdrage van private fondsen	420.132	448.000	27.868
<i>Subtotaal Eigen inkomsten</i>	<i>445.132</i>	<i>491.982</i>	<i>46.850</i>
Subsidie Fonds Podiumkunsten	434.187	434.187	0
Meerjarige subsidie provincie	254.650	254.650	0
Meerjarige subsidie gemeente	491.630	491.630	0
Bijdrage Nederlandse overheden	372.760	372.760	0
Bijdrage Nederlandse publieke fondsen	7.500	7.500	0
<i>Incidenteले bijdragen/subsidie uit publieke middelen</i>	<i>380.260</i>	<i>380.260</i>	<i>0</i>
<i>Subtotaal subsidies en bijdragen</i>	<i>1.560.727</i>	<i>1.560.727</i>	<i>0</i>
Totale baten	2.961.986	3.046.023	84.037
Beheerslasten personeel	567.640	570.479	2.839
Beheerslasten materieel	185.525	175.882	-9.643
<i>Totaal beheerslasten</i>	<i>753.165</i>	<i>746.361</i>	<i>-6.804</i>
Tijdelijk personeel	365.160	383.193	18.033
Uitkoop/honoraria kernprogrammering podiumkunsten	563.000	566.780	3.780
Uitkoop/honoraria overige programmering	0	9.721	9.721
Overige	102.500	111.761	9.261
<i>Totaal activiteitenlasten personeel</i>	<i>1.030.660</i>	<i>1.071.455</i>	<i>40.795</i>
Locatiekosten	603.429	655.805	52.376
Marketing	235.008	240.434	5.427
Overige materiële activiteitenlasten	250.172	290.036	39.864
<i>Totaal activiteitenlasten materieel</i>	<i>1.088.609</i>	<i>1.186.275</i>	<i>97.667</i>
<i>Totale activiteitenlasten</i>	<i>2.119.269</i>	<i>2.257.730</i>	<i>138.462</i>
Totale lasten	2.872.434	3.004.091	131.657
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	89.553	41.932	-47.621
Saldo rentebaten/-lasten (en bankkosten)	-9.553	-13.533	-3.980
Saldo bijzondere baten en lasten	-80.000	13.764	93.764
Exploitatieresultaat	0	42.163	42.163

De begroting 2023 is sluitend op € 0,-. De exploitatie 2023 laat een positief resultaat ad € 42.163 zien. Dit verschil is als volgt te verklaren:

Meer opbrengsten	€ 84.037
Minder beheerskosten	€ 6.804
Meer activiteitenkosten	<u>-€ 138.462</u>
Subtotaal:	-€ 47.621
Af: meer rente-/ bankkosten	-€ 3.980
Bij: vrijval post onvoorzien	€ 80.000
Bij: baten/lasten voorgaande jaren	<u>€ 13.764</u>
Verschil	€ 42.163

Baten

De recette inkomsten zijn € 9.361 hoger dan begroot. In totaal werden er 31.484 betaalde tickets uitgegeven tegenover 27.944 betaalde tickets in 2022.

De hogere sponsorinkomsten ad € 11.666 worden veroorzaakt door een hogere korting van Stagelight en een hogere bonus afrekening van AB-Inbev. De hogere bonus afrekening staat in directe relatie tot de hogere horecaomzet en daardoor meer inkopen van dranken.

De hogere opbrengsten uit horeca ad € 21.313 bestaat uit een lagere pachtafdracht ad € 15.624 door een tegenvallende omzet van partner Hutten Catering en minder inkomsten uit arrangementen ad € 3.999. Daar tegenover staat een hogere horecaomzet ad € 40.936.

Doordat er uiteindelijk geen advertentieverkoop is geweest, komen de opbrengsten uit programmaverkoop € 5.000 lager uit. Daar tegenover staat een geringe verkoop van merchandise ad € 192.

De gerealiseerde bijdragen vanuit de Vrienden van het festival zijn € 18.982 hoger dan begroot. Eind 2023 is besloten de Vriendenstichting op te heffen. Het vermogen van de Stichting is aan het festival overgeheveld.

De bijdragen vanuit de private fondsen zijn € 27.868 hoger dan begroot. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat er in de begroting bij het Gieskes Strijbis Fonds rekening werd gehouden met een lagere vaststelling (€ 38.000) dan de uiteindelijke toekenning (€ 70.000). Daarnaast werd een aanvraag aan de Vlaamse ambassade ad € 4.132 niet gehonoreerd.

Lasten

De beheerslasten personeel laten een kleine overschrijding ad € 2.839 zien. Deze overschrijding wordt veroorzaakt door een andere samenstelling van het personeel welke in dienst is van de Stichting Bosse Nova.

De beheerslasten materieel komen € 9.643 lager uit dan begroot. Dit verschil wordt voornamelijk verklaard doordat er minder reis- en verblijfskosten zijn geweest. De gemaakte reizen vielen onder de budgetten van de projecten Performing Gender en apap. Daarnaast kon er door deze projecten ook minder tijd besteed worden aan andere reizen.

De activiteitenlasten van het tijdelijk personeel zijn € 18.33 hoger dan begroot. De overschrijding wordt verklaard doordat er extra werkzaamheden zijn geweest waarvoor tijdelijk personeel is ingezet met hogere daggeldvergoedingen. Ook waren ten tijde van het vaststellen van de begroting nog niet alle onderhandelingen met het tijdelijk personeel afgerond.

De uitkoop voor de overige programmering laat een overschrijding zien ad € 9.721. Dit zijn de programmakosten voor Broedplaats 's-Hertogenbosch (binnen PLAN). Deze kosten staan in relatie tot de opbrengsten voor Broedplaats. De opbrengsten waren wel in de begroting opgenomen, de kosten niet.

De overschrijding ad € 9.261 voor overige activiteitenlasten personeel wordt verklaard door hogere kosten voor hotel en catering voor de artiesten dan begroot.

Er is een overschrijding ad € 52.376 te zien bij de locatiekosten. Deze overschrijding heeft verschillende oorzaken. Zo zijn er geen heldere afspraken met het Theater aan de Parade gemaakt over de ter beschikkingstelling van technisch personeel en apparatuur. Hierdoor is alsnog extra technisch personeel en materiaal ingehuurd. Ook zijn er extra kosten gemaakt door hogere daggeldvergoedingen voor de vrijwilligers en parkeerwachters. De parkeerkosten via de Gemeente 's-Hertogenbosch waren veel hoger t.o.v. 2022.

In de begroting Marketing & Communicatie zijn er diverse kleine overschrijdingen en besparingen op verschillende posten geweest. Zo is er meer besteed aan signing in de stad, representatie en publieksverbinding. En zijn er minder kosten gemaakt voor (outdoor) advertenties, drukwerk en de vriendenacties. Alles bij elkaar is er een kleine overschrijding ad € 5.427 bij marketing te zien.

De overschrijding ad € 39.864 bij de overige materiele activiteitenlasten bestaat uit hogere inkoopkosten voor de horeca in verband met de hogere horecaomzet. Daarnaast was er meer personele capaciteit benodigd.

Financieringsmix

De gerealiseerde financieringsmix 2023 is als volgt:

Financieringsmix	2023	mutatie	2022
Structurele subsidiegelden	38,8%	-1%	39,8%
Publieke inkomsten	29,2%	5,1%	24,1%
Sponsoring/ overige bijdragen	4,8%	-0,6%	5,4%
Particuliere fondsen	14,7%	-4,7%	19,4%
Incidentele subsidiegelden	12,5%	1,1%	11,4%
Totaal	100%		100%

Vooruitblik op 2024 en verder

De 40ste editie van Theaterfestival Boulevard vindt plaats van 1 t/m 11 augustus 2024 en presenteert theater, dans, muziek(theater) en kunst in verschillende verschijningsvormen. We bouwen voort op een mooie geschiedenis, een festival verankerd in de stad 's-Hertogenbosch. Al 40 edities lang bouwt Boulevard een tijdelijke samenleving, een zomerse viering in augustus.

Na drie edities in het groenrijke Zuiderpark keert Boulevard terug naar de binnenstad en bouwt haar vernieuwde festivalhart weer op de Parade. De Parade kent een lange historie. Maar liefst 35 jaar lang wist iedereen in de stad dat Boulevard in aankomst was zodra de eerste bouwers de Parade opliepen. Het festivalhart de Parade, centraal gelegen aan de voet van de Sint-Janskathedraal, mogen we opnieuw vormgeven. Zowel de nieuwe inrichting van het plein als de opgedane ervaring in het Zuiderpark dagen ons uit om onze publieken op een nieuwe manier uit te nodigen. Belangrijk is dat het festivalhart open en toegankelijk is voor een breed en gevarieerd publiek van jongeren, dertigers, families, dagjesbezoekers en het trouwe Boulevardpubliek. In 2024 zien we ook de opening van Theater aan de Parade met blijdschap tegemoet, de schouwburg zal onder andere ruimte bieden aan een veelheid van voorstellingen en activiteiten.

Theaterfestival Boulevard ontvangt van de overheid meerjarige subsidie voor de periode 2021-2024, daarnaast worden jaarlijks diverse private fondsen aangevraagd. Op het moment van schrijven is 60% van deze aanvragen ingediend.

In 2024 zijn drie meerjarige subsidieregelingen aangevraagd voor de periode 2025-2028; bij het Fonds Podiumkunsten, de Gemeente 's-Hertogenbosch en de Provincie Noord-Brabant. De uitslag daarvan wordt in juli 2024 verwacht. Op 9 januari 2024 heeft de gemeenteraad het voorstel Cultuurbegroting 2025-2028 vastgesteld. Daarin is Theaterfestival Boulevard als instelling ook definitief onderdeel geworden van de Algemene Bossche Cultuurvoorzieningen, wat een zekerheid in financiering betreft voor de volgende kunstenplan periode.

2. Bericht van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het naleven van de doelstelling van de Stichting en op het bewaken van de continuïteit. Zij toetst of directeur-bestuurders bij de uitoefening van de taken een zorgvuldige afweging maken tussen de artistieke en zakelijke belangen van de Stichting.

Er heeft in 2023 een informatieve ontmoeting plaatsgevonden tussen de toezichthouders en de medewerkers van de Stichting. De Raad evalueerde haar eigen functioneren en voerde in april 2023 met beide directeur-bestuurders (apart en gezamenlijk) een functioneringsgesprek.

Samenstelling

Momenteel bestaat de Raad uit zes leden met Heleen Herbert als voorzitter. Verder bestaat de Raad uit Ricardo Burgzorg, Rick Evers, Paulo Martina, Jeroen Mathot en Marieke Tetteroo. Allen zijn zij toezichthouder vanuit een gedeelde liefde voor het festival en vanuit gedeelde culturele en maatschappelijke waarden. De leden zijn gekozen op basis van hun visie op het collectief en op basis van individuele profielen. Door betrokkenheid, diversiteit aan perspectieven en expertise vormen zij een brug tussen het festival, het publiek en de gemeenschap (van lokaal, regionaal tot internationaal niveau).

Governance

De Raad van Toezicht onderschrijft de Governance Code Cultuur, waarbij het zwaartepunt ligt op de volgende onderdelen:

- De aanwezigheid van diversiteit, kennis en competenties vormen de basis voor onafhankelijke en objectieve advisering die directeur-bestuurders helpt bij een nog betere afweging van zakelijke en artistieke belangen.
- De Raad van Toezicht functioneert op afstand. Dit garandeert een heldere blik op langetermijndoelen en -visies. Als kritische denkers zijn de leden in staat om boven het geheel uit te stijgen en te opereren in het algemeen belang van het festival, de stad en haar inwoners. Daarmee functioneert de Raad als spiegel maar ook als venster voor het festival.
- Vanuit een actieve betrokkenheid bij risicobeheer sparren de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurders regelmatig over bedreigingen en uitdagingen voor het festival.

Overleg, bespreekpunten en besluiten

De Raad kwam in 2023 in totaal zes keer samen voor een reguliere vergadering en er vond een tussentijdse vergadering plaats rondom de totstandkoming van het activiteitenplan 2025-2028.

Buiten de vergaderingen was er regelmatig aanvullend overleg tussen de voorzitter en de directeuren-bestuurders. Vanzelfsprekend was de Raad goed vertegenwoordigd tijdens het festival in augustus 2023.

De effecten van de verplaatsing van het festivalhart naar het Zuiderpark, de doorwerking van de coronapandemie en ook de energiecrisis hadden ook in 2023 impact op de realisatie artistieke en financiële doelstellingen van het festival. De specifieke aandachtspunten en risico's die daarbij kwamen kijken, zowel financieel, personeel, als artistiek-inhoudelijk, werden door de directeuren-bestuurders mondeling en schriftelijk met de Raad gedeeld en werden in vergaderingen besproken. De verdere gang van zaken, de bedrijfsvoering, de algemene financiële situatie en de beleidsinhoudelijke ontwikkelingen zijn door de directeuren-bestuurders periodiek toegelicht aan de Raad.

Besluiten van de Raad waren ondermeer het vaststellen van het Jaarverslag 2023 en de Jaarrekening 2023, de begroting 2023 en de begroting 2025-2028 t.b.v. het meerjarig activiteitenplan in te dienen bij het Fonds Podiumkunsten, de Provincie Noord-Brabant en de Gemeente 's-Hertogenbosch.

De Raad van Toezicht van Stichting Theaterfestival Boulevard heeft kennisgenomen van het jaarverslag 2023 en de jaarrekening 2023 die hierin is opgenomen. Vervolgens zijn de bevindingen van de externe accountant, diens accountantsverslag en goedkeurende controleverklaring op 25 maart 2024 in aanwezigheid van de controller besproken. Aansluitend heeft de RvT de jaarstukken 2023 vastgesteld.

De RvT kijkt met vertrouwen naar 2024.

Namens de Raad van Toezicht van de Stichting Theaterfestival Boulevard,
's-Hertogenbosch, 25 maart 2024

Heleen Herbert

Voorzitter Raad van Toezicht